

LAGRÅDET

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2026-03-25

Närvarande: F.d. justitieråden Gudmund Toijer och Mats Anderson samt justitierådet Marie Jönsson

Vindkraft i kommuner – intäktsdelning

Enligt en lagrådsremiss den 12 mars 2026 har regeringen (Klimat- och näringslivsdepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om intäktsdelning från vindkraftsanläggningar,
2. lag om ändring i inkomstskattelagen (1999:1229).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av departementssekreteraren Sara Meyersson.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Förslaget till lag om intäktsdelning från vindkraftsanläggningar

Inledning

Lagförslaget innebär att de som bor nära en vindkraftsanläggning ges rätt till ett belopp som svarar mot en andel av de årliga intäkterna från anläggningen. Ersättningen ska betalas från verksamhetsutövaren till ägare av bostadsbyggnader som ligger inom ett visst avstånd från ett kraftverk i anläggningen. Ersättningen ska vara högre ju närmare anläggningen som byggnaden ligger.

Tanken är att denna ersättning, kallad vindkraftsersättning, i ett vidare perspektiv ska stärka den lokala nyttan när en anläggning för vindkraft etableras och att den lokala acceptansen för utbyggnaden av vindkraft ska öka.

Vindkraftsersättningen beskrivs som unik i sitt slag och den har inte någon direkt förebild i anknytande lagstiftning. Avsikten är att den ska ge upphov till civila rättigheter och skyldigheter på utomobligatorisk grund; ersättningen ska dock inte uppfattas som någon form av skadestånd. Det ligger på verksamhetsutövaren, och inte på någon myndighet, att beräkna och betala ersättningen med ledning av lagen. Om verksamhetsutövaren och ägare till bostadsbyggnader i närheten är oense om ersättningen, får saken avgöras genom en civil process vid domstol.

Lagrådet kan inte se något hinder mot att det införs en rätt till vindkraftsersättning på detta sätt. Det måste dock framhållas att det inte är okomplicerat att introducera en ny ersättningsform i det civilrättsliga systemet. Flera, förhållandevis centrala frågor lämnas också öppna i lagrådsremissen. Det är visserligen klart att det handlar om rättsliga bedömningar som inte hanteras inom ramen för tillståndsprövningen enligt 9 och 11 kap. miljöbalken. Möjligen ska remissen så förstås att vindkraftsersättningen inte heller ska påverka

den rätt till skadestånd för miljöskada som närboende kan ha med stöd av 32 kap. i balken. Remissen är dock inte tydlig på den punkten. Det lämnas dessutom till domstolarna att bedöma hur den föreslagna vindkraftsersättningen förhåller sig till exempelvis ersättning enligt ledningsrättslagen (1973:1144) eller expropriationslagen (1972:719). Inte heller framgår det vad som ska läsas in i uttalandet att ersättningen är utomobligatorisk och om detta i något materiellt eller processuellt hänseende ska påverka bedömningen eller prövningen av tvister om vindkraftsersättning.

Vissa problem kan därmed tänkas uppkomma vid tillämpningen, framför allt när vindkraftsersättning ska betalas parallellt med att ersättning aktualiseras på någon annan rättslig grund. Det behöver därför under det fortsatta lagstiftningsarbetet klargöras hur förhållandet ska ses mellan de olika ersättningar som en vindkraftsanläggning kan ge upphov till.

Med detta sagt övergår Lagrådet till synpunkter på de enskilda paragraferna.

1 §

Paragrafen beskriver lagens innehåll. Enligt Lagrådets uppfattning bör det redan här framgå vilka två kategorier av personer som berörs och som har rättigheter eller skyldigheter enligt lagen, nämligen den som utövar verksamhet vid vindkraftsanläggningen och den som är ägare av näraliggande bostadsbyggnader. Paragrafen kan ges följande utformning.

Denna lag innehåller bestämmelser som ger ägare av bostadsbyggnader som ligger nära en vindkraftsanläggning rätt till vindkraftsersättning från verksamhetsutövaren.

3 §

Av 3 § framgår det att lagen är tvingande till förmån för en byggnadsägare som är en privatperson. Ett avtalsvillkor som i jämförelse med lagen är till nackdel för privatpersonen är utan verkan mot henne eller honom.

Lagrådet har inte någon invändning mot bestämmelsen som sådan. Det bör dock påpekas att det inte alla gånger är enkelt att bedöma vad som är till privatpersonens nackdel och att detta kan visa sig först efter ganska lång tid; det kan exempelvis ha avtalats om en engångsersättning i stället för en sådan årlig ersättning som lagen avser. Det bör därför utvecklas i författningskommentaren vad som utgör en nackdel sett ur privatpersonens perspektiv.

4 §

Vissa ord och uttryck i lagen förklaras i 4 §. Bland annat framgår det (i punkten 8) att vindkraftsersättning är "ett belopp som motsvarar en andel av de årliga intäkterna från en vindkraftsanläggning". Enligt Lagrådets uppfattning framstår ordvalet "belopp" som något otydligt och det bör i stället anges att fråga är om en ersättning. Ordvalet väcker också frågan om ersättningen måste utgå just som en betalning av pengar eller om den i stället kan utges exempelvis genom att byggnadsägare tilldelas aktier, skuldebrev eller liknande.

Som Lagrådet har uppfattat remissen ska ersättningen betalas i pengar. Vindkraftsersättning kan då, om det är rätt uppfattat, förklaras på följande sätt.

Vindkraftsersättning: en ersättning i pengar som motsvarar en andel av de årliga intäkterna från en vindkraftsanläggning,

6 §

I paragrafen föreskrivs det en informationsskyldighet för verksamhetsutövaren. Det framgår emellertid inte vad som blir den civilrättsliga följden av att verksamhetsutövaren sätter sin skyldighet åt sidan eller sålunda om underlåtenheten på något sätt får betydelse i förhållande till byggnadsägarna. Det kan exempelvis sättas i fråga om det vid utebliven eller ofullständig information går att fullt ut upprätthålla den anmälningsplikt som byggnadsägaren har enligt 10 § eller bestämmelsen om preklusion i samma paragraf. Rättsverkningarna av 6 § bör klargöras under det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Lagrådet noterar vidare att informationen bland annat avser hur byggnadsägarna "ska" anmäla sina anspråk på ersättning. Som Lagrådet har uppfattat saken är avsikten emellertid inte att verksamhetsutövaren ska kunna helt bestämma sättet för anmälan och att en byggnadsägare går miste om ersättningen om anmälan sker på något annat ändamålsenligt sätt (jfr 10 §). Det bör därför i 6 § anges att informationen ska avse hur anspråk "kan" anmälas.

10 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om en anmälningsplikt för byggnadsägare och om preklusion av rätten till vindkraftsansättning, när anmälan inte har gjorts i rätt tid. Bestämmelsen om preklusion är av materiell natur till skillnad från övriga bestämmelser i paragrafen och bör därför bilda ett eget stycke.

15 §

Enligt 15 § ska verksamhetsutövaren betala vindkraftsansättningen senast vid en viss tidpunkt. Som Lagrådet har uppfattat remissen, är tanken att det vid en försenad betalning ska erläggas ränta enligt

räntelagen (1975:635) på den grunden att fråga är om en penningfordran inom förmögenhetsrättens område. Saken bör klargöras under det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Övriga lagförslag

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.